

Esej o Sv. Duhu

Sveti Duh Kristusov namestnik na zemlji

III - Sveti Duh posrednik Kristusovega duhovniškega udejstvovanja

Sveti Duh je predvsem dejaven pri molitvi vernikov in pri njihovem zakramentalnem posvečevanju.

A - Posredovanje Svetega Duha pri molitvi

V svojih predavanjih spreobrnjenim duhovnikom jeruzalemskega templja avtor Pisma Hebrejcem trdi, da vsak veliki duhovnik daruje za ljudi daritve in žrtve za grehe, in da je zato tudi Kristus, dokler je še živel v svojem zemeljskem telesu, »daroval Bogu Očetu molitve in prošnje z močnim vpitjem in solzami« (Heb 5, 1.7).

O Svetem Duhu pa trdi sveti Pavel (Rim 8, 26-27), da vedno »prihaja na pomoč naši slabotnosti, saj niti ne vemo, kako je treba za kaj moliti; toda sam Duh posreduje za nas z nenehnimi vzdihmi... v skladu z Božjo voljo.«

Zato po svetem Luku 11,2 sam Jezus naroča svojim učencem, naj se v očenašu najprej obrnejo k nebeškemu Očku za dar Svetega Duha s prošnjo: »Naj pride na nas tvoj Sveti Duh in nas očisti,«* ker nebeški Oče daje svojega »Svetega Duha tistim, ki ga prosijo« (Lk 11, 13).

*To besedilo hvalevredno navaja naš standardni prevod Svetega pisma kot različico, ki jo po Marcionu prinašata že Gregor iz Nise in Maksim in ki je povsem v skladu z Lukovo teologijo. Upajmo, da bodo tudi liturgisti kmalu sprejeli Lukov očenaš z zgornjo različico, vsaj kot izmenično možnost.

Nadalje sveti Pavel (Rim 5, 5) zatrjuje, da je »Božja ljubezen izlita v naša srca po Svetem Duhu, ki nam je bil dan.« To je tista ljubezen, ki privede nekatere izvoljene duše k prostovoljni daritvi svojega življenja nebeškemu Očetu po zgledu enkratne duhovniške daritve Jezusa Kristusa na križu (prim. Heb 9, 28).

Običajno se pri tej žrtveniški daritvi prosi za neozdravljivo bolezen in se trpljenje in muke darujejo za uspeh v misijonih ali za zedinjenje kristjanov itn.*

*Kot zgled te žrtveniške daritve velja še vedno sveta Terezija od Deteta Jezusa, ki je za ta dej ljubezni dobila dovoljenje predstojnikov in spovednika, ter tudi sestavila pismeno izjavo o "Darovanju usmiljeni Ljubezni" 9. junija 1895; glej Sveta Terezija Deteta Jezusa, *Povest duše*, Mengeš 1974, str. 289-291; P. R. Romain Massol AA, *Poslušnost Svetemu Duhu*, Pleterje 1976, str. 173-181. Po njenem zgledu se je ta dej ljubezni širil po vsej Evropi.

B - Posredništvo Svetega Duha pri posvečevanju po zakramentih

Kako odločilno vlogo ima Sveti Duh pri zakramentalnem posvečevanju vernikov, se je pokazalo šele v zadnjih petdesetih letih. Če primerjamo med seboj učbenik dogmatike Ludvika Otta*, ki so ga uporabljali tako v nemških kakor v italijanskih škofijskih bogoslovjih še med drugim vaticanskim koncilom, in *Katekizem katoliške Cerkve***, ki je pri nas izšel leta 1993, nam bo takoj padlo v oči, da se Ott drži bolj splošnih teoloških in filozofskih pojmov in razlag, kakršne je zasnoval tridentinski koncil, novi *Katekizem* pa že izrecno poudarja izredno vlogo Svetega Duha v zakramentih.

*Glej Ludovico Ott, *Compendio di teologia dogmatica*, izd. Herder v Freiburgu, 3. izd. Marietti v Rimu 1964, str. 537-763.

**Glej *Katekizem katoliške Cerkve*, Ljubljana 1993. Prim. tudi France Oražem, *Delovanje Svetega Duha v zakramentih*, v knjigi "Obdarjeni s Svetim Duhom", Ljubljana 1994, str. 127-147.

Profesor Ott najprej podaja pojem zakramenta, ki je učinkovito znamenje milosti, kakor ga je zasnoval Jezus Kristus. Nadalje trdi, da to znamenje sestavljata osnovna sestavina in določene besede, ki vsebujejo nekakšno skrivnostno moč, da same po sebi proizvedejo posvečujočo milost. Nebeški Oče je namreč določil, da po sami natančni postavitvi takega znamenja milost priteče "ex opere operato". Za dva zakramenta, krst in evharistijo, trdi prof. Ott, je Kristus sam natanko določil njune osnovne sestavine in besede, za ostalih pet pa je to določila učeča apostolska Cerkev. Po Kristusovi volji vse zakramente delijo za to posebej odločeni in usposobljeni ljudje*.

*Ott, *Compendio*, str. 537-575.

Izbrani sestavljavci novega *Katekizma* pa najprej opozarjajo, da moramo pri poglobljanju bistva zakramentov vedno imeti pred očmi, da gre za bogoslužne obrede, v katerih Sveti Duh in Cerkev skupno razodevata Kristusova odrešitvena dela (št. 1099). Med temi obredi je »sedem takšnih, ki so v posebnem pomenu zakramenti,« ki jih je zasnoval* Kristus (št.1117), in ki jih je Cerkev polagoma razpoznala »po Duhu, ki jo uvaja v vso resnico« (Jn 16, 13). Vzpostavitev vseh sedem zakramentov je gotovo presevala skozi nekatere Jezusove besede in kretnje, ki jih je Sveti Duh po Jezusovem vstajenju apostolom klical v spomin in jim navdihnil pravo razumevanje**.

*Slovenski prevod *Katekizma* uporablja tu glagol "postaviti", kakor so to delali že katekizmi 19. stoletja, ko so nemški izraz "einsetzen" malomarno skrajšali v "setzen" = postaviti. Latinski narodi uporabljajo izraz "ustanoviti", za katerega pa naš veliki slovar tudi navaja kot sopomenko "vzpostaviti" in ne "postaviti".

**O tem prim. Korošak, *Lo Spirito Santo e i Sacramenti*, str. 14-15, 107-109.

Zakramentalne besede in dejanja »učinkovito uresničujejo (realizirajo) milost, ki jo naznačujejo,« »po Kristusovem delovanju in v moči Svetega Duha« (št. 1084). Po *Katekizmu* je torej treba popraviti tridentinski izrek, da zakramenti vsebujejo neko notranjo moč, da v trenutku realizirajo milost "ex opere operato": dobesedno iz samega dejstva, daje dejanje izvršeno, iz izvršenega dela. V resnici jo uresničujejo "ex opere passionis Christi operato", »v moči Kristusovega odrešitvenega dela, izvršenega enkrat za vselej« (št. 1128). Z izjemo zakramenta sprave ne gre torej za dejanja, ki so takoj učinkovita, ampak za počasno preoblikovanje ljudskih src onstran obhajanja obreda. »Cerkev torej prosi Očeta, naj pošlje Svetega Duha, da bo (na primer v moči obhajanja evharistije) iz življenja vernikov naredil živo daritev Bogu z duhovnim preoblikovanjem vernikov po Kristusovi podobi, s skrbjo za edinstvo Cerkve in z udeleženo pri njenem poslanstvu, to je s pričevanjem in služenjem v ljubezni« (št. 1109).

To navidezno magično moč zakramentov so v opisovanju zakramentov poudarjali vsi starejši bogoslovni priročniki, in se pri tem opirali na neki slabo dojeti izrek sv. Avguščina*: »Brž ko se beseda pridruži osnovni sestavini,

nastane zakrament«, in na filozofska modrovanja o stvareh, v katerih razlikujemo snov in njeno oblikovanje (materija in forma), in so zato v vseh zakramentih hoteli videti ta dva sestavna dela. Novi *Katekizem* je imel pogum, da je ta 15 stoletij trajajoči prikaz, uradno potrjen na Tridentinskem cerkvenem zboru, popravil in izpopolnil tako, da v vseh zakramentih razlikuje kot njihove bistvene prvine geste, besede in dejanja svetopisemskega izvora, kot npr. maziljenje, polaganje rok, Kristusove besede in kretnje (št. 1145-1155): »Zakramentalno opravilo je stvano iz znamenj in simbolov. Po božji pedagogiji odrešenja se njihov pomen zakoreninja v stvarstvo in človeško kulturo, dobiva določenost v dogodkih stare zaveze in se v polnosti razodeva v Kristusovi osebi in njegovem delu« (št. 1145).

*Avguštin, Razprave ob evangeliju po sv. Janezu, razpr. 80 št. 3.

Zakramentalne obrede obhajajo predvsem izbrani udje, ki jih je Bog poklical k službenemu duhovništvu in jih posvetil z zakramentom svetega reda, potem pa tudi verniki, ki so s krstnim prerobenjem in z maziljenjem s Svetim Duhom posvečeni za svečeniško službo (št. 1141, 1119-1120).

Zato ne bi bilo napak, če bi na zakramentalno delovanje in njihovo učinkovitost pogledali še s kakšnega drugega zornega kota, že nakazanega v novem *Katekizmu katoliške Cerkve**. Kot izhodišče bi lahko vzeli apostolsko konstitucijo papeža Pija XII.: "Zakrament duhovniške posvetitve", priobčeno 30. nov. 1947, po kateri ne smemo iskati bistva duhovniške posvetitve v izročitvi keliha in v odgovarjajočih besedah škofa, kakor so to trdili veliki srednjeveški cerkveni učitelji in florentinski cerkveni zbor (v buli 22. nov. 1439), ampak, kakor je to navada v vzhodnih cerkvah, v polaganju rok in izbranih besedah v zahvalnem hvalospevu**, ki nas usmerjajo v globlje poznavanje milosti, ki jih bo Sveti Duh po polaganju rok ne samo na dan posvetitve, ampak ves čas izvrševanja duhovniškega poslanstva podarjal od Boga Očeta odbranemu posvečevalcu.

*Glej npr. Korošak, *Teološka spodbujanja*, str. 40-51, 59-79; *Lo Spirito S. e i Sacramenti*, str. 14-15; *Nekaj misli o zakramentih*, v "Poročilih" 62-1 (2003) str. 33; št. 2 str. 50-52.

** 32 Glej Pij XII., Apost. konst. "Sacramentum Ordinis" (v zbirki A. Strle, *Vera Cerkve*, št. 724; H. Denzinger, *Enchiridion*, št. 3857-3861).

Iz tega bi lahko sledilo, da bi bilo bolje tudi pri drugih zakramentih temelj zakramentalnih milosti iskati v božjem poslanstvu, ki se izraža v obredni gesti polaganja rok in v vsakem zakramentu primernih opisih milostnega delovanja Svetega Duha. To nam svetuje sveti Pavel, ko trdi, da je od vselej bilo odločeno, naj bi tisti, ki jim bo poverjeno posebno poslanstvo, bili skladni »s podobo Jezusa Kristusa, da bi bil on prvorojenec med neštivilnimi brati;« ti bodo namreč posebej poklicani, te bo Bog napravil pravične in ker so pravični, jih bo tudi poveščal (Rim 8, 29-30). Prav tako sv. Bernardin Sienski utemeljuje to podeljevanje milosti takole: »Splošno pravilo pri podelitvi vseh posebnih milosti kakšnemu razumnemu bitju je: kadar Božja milost koga izbere za kakšno posebno nalogo ali kak vzvišen poklic, mu da tudi vse darove, ki so mu kot izbrani osebi potrebni in so mu tudi v čast«*.

*Glej Bernardin Sienski, 2. govor o sv. Jožefu (2. berilo molitvenega bogoslužja za 19. marec).